

Висновки. Таким чином, порівняльний аналіз основних напрямів розвитку підприємств будівельного комплексу та підприємств дорожнього господарства дозволив встановити наступний перелік напрямів: взаємозв'язок з національною економікою; нормативно-правове регулювання діяльності; ринок будівельно-монтажних робіт; фінансування; інноваційна діяльність; ресурсозбереження; виробнича діяльність; продукція. В межах такого переліку можна виокремити групи факторів, що відображаються у вигляді певної класифікації за фінансово-економічною, інвестиційною, ресурсною, техніко-технологічною ознаками тощо. Означені фактори розвитку можна об'єднати у дві групи: екстенсивні (фактори, що відображають збільшення кількості ресурсів виробництва) і інтенсивні (фактори, що відображають використання інновацій). Співвідношення екстенсивності й інтенсивності розвитку підприємства дорожнього господарства виражається в показниках використання його виробничих і фінансових ресурсів.

Перелік посилань

1. Дмитрієв І.А. *Сучасний стан та перспективи розвитку мережі автомобільних доріг загального користування* / І.А. Дмитрієв, М.М. Бурмака // *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва: Збірник наукових праць Харківського національного автомобільно-дорожнього університету*. – №1(4). – 2013. – Харків. – ХНАДУ, 2013. – С. 64-73.
2. Криворучко О.М. *Оцінення важливості бізнес-процесів для досягнення цілей підприємства* / О.М. Криворучко, Ю.О. Козут // *Стандартизація, сертифікація, якість*. – №4(71). – 2011. – С. 50-56.
3. *Основы конкурентных преимуществ и инновационного развития: монограф.* / [Холод Б.И., Ткаченко В.А., Тянь Р.Б. и др.]. – Днепропетровск: ДУЭП, «Монолит», 2008. – 292 с.
4. *Інноваційні концептуальні та формально-аналітичні інструменти обґрунтування, підготовки та впровадження будівельних інвестиційних проектів: монографія* / [Поколенко В.О., Ушацький С.А., Лазутін Г.В. та ін.]. – Київ. нац. ун-т буд-ва і архит. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2008. – 208 с.
5. Шинкаренко В.Г. *Галузеві особливості розвитку дорожнього господарства* / В.Г. Шинкаренко, М.М. Бурмака // *Економіка транспортного комплексу*. – Х.: ХНАДУ. – 2011. – Вип. 18. – С. 143-153.
6. *Класифікація видів економічної діяльності [Електронний ресурс]*. – Режим доступу: <http://www.evrovektor.com/kved/2010/>
7. Парфьонова А.А. *Сучасний стан та перспективи розвитку будівельної галузі України* / А.А. Парфьонова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua>

Стаття надійшла: 01.07.2015 р.

Рецензент: д.е.н., доц. Горовий Д.А.

УДК 338.512

JEL Classification: M 210

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНОГО ПІДХОДУ ДО ОЦІНКИ РІВНЯ І СТРУКТУРИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВИТРАТ ПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Замула О.О., к.т.н. доцент

Замула О.В.

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

Анотація. Разом зі зростанням інформаційного ринку відбувається активізація процесів придбання (використання) інформаційних продуктів, споживання (здійснення) інформаційних послуг промисловими підприємствами, що супроводжується збільшенням рівня інформаційних витрат. В науковій літературі вони розглядаються у вузькому розумінні цього поняття, як витрати на інформатизаційно-комунікаційні технології або витрати на пошук інформації про потенційні об'єкти ринкових трансакцій. Якщо говорити про інформацію, що поєднує в собі такі поняття як повідомлення, дані, знання та ідеї, інформаційні витрати поділяються на інформатизаційні, інноваційні та інтелектуальні відповідно до специфіки продуктів і послуг, на придбання (виготовлення), споживання (здійснення) яких використовуються ресурси підприємства. Однак узагальнюючого підходу, який би дозволив оцінити рівень і структуру витрат на інформацію у широкому розумінні цього терміна, що включає використання ресурсів для отримання повідомлень, даних, знань та ідей, у науковій літературі немає. Цим обумовлена мета статті, яка полягає у розробці таких методичних рекомендацій з визначення рівня інформаційних витрат, які стануть узагальнюючими і відповідатимуть багатогранності поняття «інформація». Зважаючи на акту-

альність розв'язання вищевказаних проблем, у статті був вдосконалений методичний підхід до визначення рівнів капітальних та поточних інформаційних витрат шляхом комплексного та інтегрального оцінювання, який базується на синтезі інформатизаційної, інноваційної та інтелектуальної складових. Також був визначений вплив рівнів поточних та капітальних інформаційних витрат на фінансові результати діяльності підприємств. Отримане в результаті кореляційно-регресійного аналізу рівняння, що характеризує залежність між середньорічним рівнем капітальних інформаційних витрат і середньорічним показником рентабельності власного капіталу підприємств свідчить про наявність мультиплікативної дії у разі інвестування одночасно у інформатизаційні, інноваційні та інтелектуальні продукти і послуги.

Ключові слова: інформаційні витрати, інформаційно-комунікаційні технології, інноваційні витрати, інтелектуальний капітал, інформаційні ресурси.

IMPROVEMENT OF METHODOLOGICAL APPROACHES TO ASSESSING THE LEVEL AND STRUCTURE OF PROCESSING ENTERPRISES INFORMATION COSTS

Oleksii Zamula, PhD in Technique, Associate Professor

Olena Zamula

National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute»

Summary. With the growth of the information market purchase and use processes of information products, consumption and the implementation of information by industrial enterprises are activated, that followed by an increase in the level of information costs. In the scientific literature they are regarded in the narrow sense of the term, as the cost of informatization and communication technologies, or the cost of searching for information about potential targets of market transactions. If we talk about the information that combines concepts such as message data, knowledge and ideas, information costs are divided into informatization, innovative and intelligent according to the specific products and services, for the acquisition (production), consumption (realization) that use the company's resources. However, generalizing approach, which would allow to assess the level and structure of spending on information in the broadest sense of the term, including the use of resources for communications, data, knowledge and ideas in the scientific literature. This explains the purpose of the article, which is to develop such guidelines to determine the level of information costs, which will be summarized and will meet the multifaceted concept of "information". Given the urgency of solving the above problems, the article has been improved methodological approach to the determination of levels of capital and operating costs of information through a comprehensive and integrated assessment based on the synthesis of informatization, innovation and intellectual components. Also, a certain influence levels of current and capital expenditure information on the financial performance of the enterprises is determined. The resulting regression analysis equation describing the relationship between the average annual capital cost of information and annual average return on equity companies indicates a multiplier action in the case of investment simultaneously in informatization, innovation and intellectual products and services.

Keywords: information costs, information and communications technology, innovation expenditure, intellectual capital, information resources.

Постановка проблеми. Збільшення ролі інформації, як ресурсу, що необхідний для нормального протікання виробничих та організаційних процесів, неодмінно супроводжується зростанням частки як капітальних, так і поточних інформаційних витрат у загальній структурі витрат підприємств переробної галузі. Без належного управління цими змінами неможливий довготривалий розвиток будь-якої комерційної організації. Тому серед важливих етапів у виборі переліку необхідних для досягнення цілей суб'єкта господарювання дій є оцінка рівня і структури інформаційних витрат поточно-го та попередніх періодів з метою визначення ступеню їх впливу на економічні показники діяльності підприємства з подальшим застосуванням отриманих результатів в процесі стратегічного та оперативного управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До інформаційних витрат відповідно до таких складових як інтелектуальна, інноваційна та інформатизаційна відносяться: витрати на формування і використання інтелектуального капіталу, інноваційні витрати та витрати на інформатизацію. Для визначення обсягів та рівня інформаційних витрат підприємств науковцями використовуються абсолютні, відносні та інтегральні показники (табл. 1).

Кожен з цих підходів розглядає інформаційні витрати у вузькому розумінні цього поняття: витрати на інформатизаційно-комунікаційні технології, інноваційні витрати, витрати на формування ІК. Отже, і поділ інформаційних витрат на інформатизаційну, інноваційну та інтелектуальну складові обумовлений специфікою продуктів і послуг, на придбання (виготовлення), споживання (здійснення) яких використовуються ресурси підприємств [10] (табл. 2).

Таблиця 1 – Існуючі підходи до оцінки рівня інформаційних витрат

Підходи	Складова інформаційних витрат		
	інформатизаційна	інноваційна	інтелектуальна
вартісні	В. В. Огурцов визначав залежність доходу підприємства від витрат на інформатизацію та побудував відповідну економетричну модель, дослідив вплив інвестицій в інформаційні ресурси на конкурентоспроможність підприємств [1]	П. С. Харів вказує на необхідність індивідуального підходу до оцінки економічної ефективності кожного з інноваційних процесів із врахуванням специфічних умов діяльності підприємства, дисконтуючи грошові потоки [2, с. 301]	О. А. Ніколайчук пропонує визначати ефективність інвестицій в інтелектуальний капітал, як відношення його приросту за певний період до інвестицій в нього за той же період. Витрати на навчання персоналу є складовою цих інвестицій [3]
відносні	О. І. Волот запропонувала методику ефективності застосування ІКТ на промислових підприємствах, яка базується на системі взаємопов'язаних показників [4, с. 158, 159]	О. І. Грицай застосував систему показників, що дозволяє визначити обсяги інноваційних процесів підприємства, їхню дохідність, прибутковість та їх співвідношення з іншими видами діяльності [5, с. 27]	О. В. Захарова пропонує визначати ефективність інвестування у людський капітал за допомогою показників, які складають фінансову, економічну та соціальну компоненти, сумісна дія яких створює мультиплікативну дію [6, с. 319]
інтегральні	Л. М. Бандоріна, запропонувала систему оцінних позицій ефективності ІКТ та розробила модель багатокритеріальної оцінки їх ефективності [7]	О. О. Ільченко розробив методику проведення діагностики інноваційного потенціалу підприємства на основі експертних оцінок та інтегрального показника [8]	О. В. Посилкіна, О. В. Літвінова пропонують алгоритм інтегральної оцінки ІК, який дозволяє своєчасно обґрунтовувати вектори необхідних змін в структурі й динаміці ІК підприємства [9]

Таблиця 2 – Інформаційні продукти і послуги

Вид інформаційного ресурсу	Складова інформаційних витрат		
	інформатизаційна	інноваційна	інтелектуальна
інформаційний продукт	компоненти ІС, комп'ютерна техніка, периферійні пристрої, програмне забезпечення, засоби комунікації, бази даних	виробничі та організаційні технології, в т.ч. ІТ, промислові зразки, винаходи, бази знань, ноу-хау, патентна продукція	комерційні найменування, торговельні марки, бази клієнтів, зв'язки з діловими партнерами, ділова репутація, звітність
інформаційна послуга	послуги у сфері інформатизації в т.ч., проектування та встановлення обладнання для інформаційних систем, його технічне обслуговування, моніторинг та забезпечення безпеки інформаційної діяльності	науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи, в т.ч.: проектно-конструкторські та проектно-пошукові роботи, виготовлення дослідних зразків, науково-технічної продукції технологічно-пошукові роботи	послуги з підготовки та перепідготовки персоналу, робота зі збору та обробки інформації для кінцевого споживача, зокрема, у сфері маркетингу, послуги у сфері бухгалтерського обліку, права, інжинірингу

Невирішені складові загальної проблеми. Попри наявність значної кількості літературних джерел, присвячених вирішенню проблем використання підприємствами інформації, як ресурсу, на сьогодні залишається невирішеною низка питань у цій області досліджень. Зокрема, є необхідність подальшого розвитку методичних підходів до визначення їх рівня та структури, оцінки їх впливу на фінансово-економічні показники діяльності переробних підприємств.

Мета статті полягає у розробці таких методичних рекомендацій з визначення рівня інформаційних витрат, які стануть узагальнюючими і відповідатимуть багатогранності поняття «інформація», а їх практична реалізація сприятиме формуванню єдиного комплексного інструментарію для визначення рівня впливу інформаційних витрат на діяльність переробного підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. У процесі визначення рівня інформаційних витрат необхідно їх розподілити на капітальні та поточні, тому що вони мають різну економічну природу. Поточні інформаційні витрати формуються в оперативній діяльності господарюючого суб'єкта і впливають безпосередньо на фінансові результати діяльності підприємства в період їх виникнення. Капітальні інформаційні витрати мають інвестиційний характер, їх величина в період інвестування коштів впливає на структуру балансу підприємства і лише з визначеним лагом – на результативність. Тому капітальні та поточні інформаційні витрати з метою оцінки їх впливу на інші показники діяльності підприємств доцільно розраховувати окремо. Послідовність етапів побудови інтегрального показника рівня поточних інформаційних витрат переробних підприємств (ІВ ПП) зображена на рис. 1.

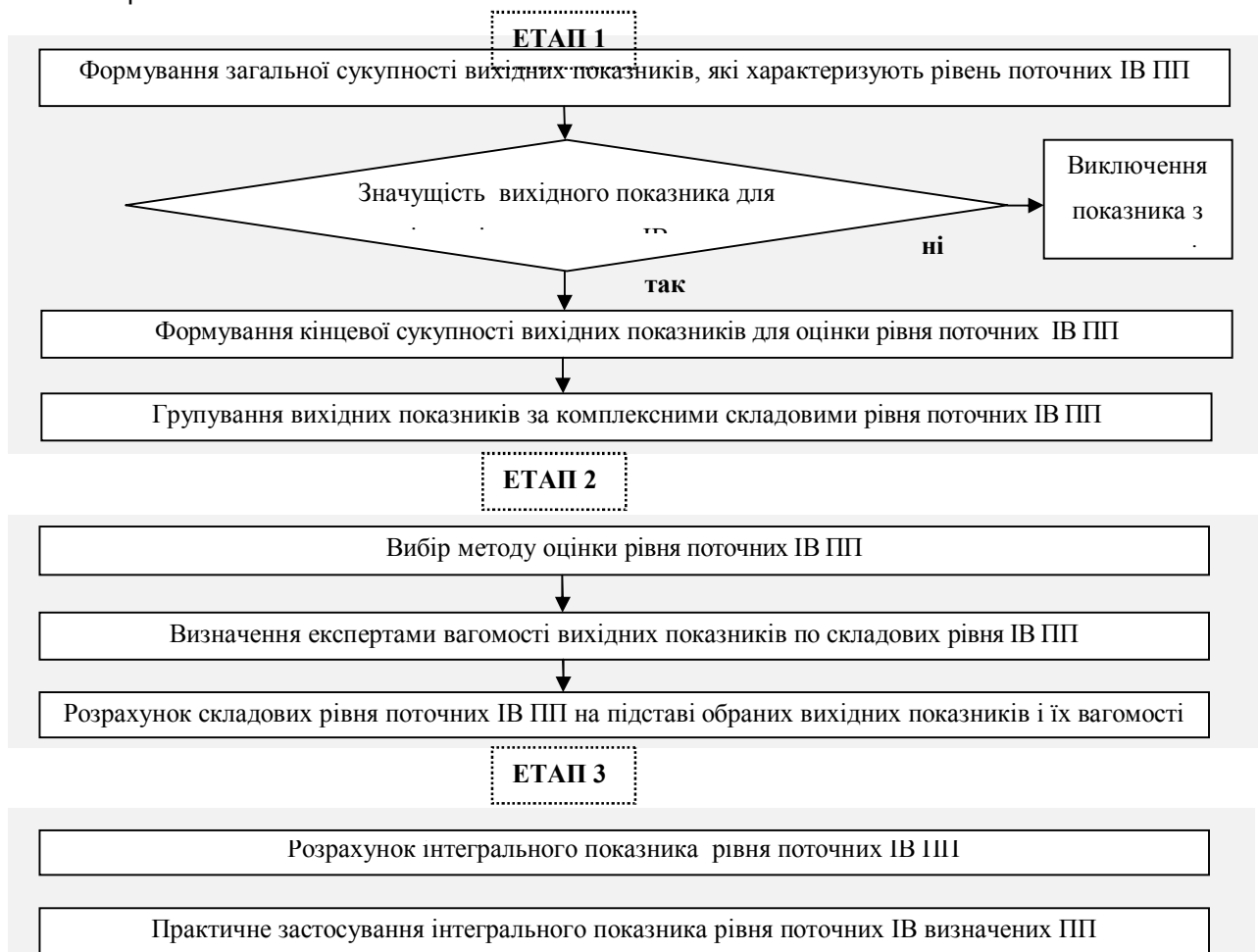

Рисунок 1 – Послідовність етапів оцінки рівня поточних інформаційних витрат переробних підприємств

На першому етапі оцінки рівня поточних інформаційних витрат переробних підприємств відбувається формування попередньої загальної сукупності його вихідних характеристик, після чого з них відбираються експертним шляхом найбільш значущі та такі, які

можливо розрахувати з наявної звітності. Відібрані таким чином показники групуються у комплексні за окремими складовими інформаційних витрат переробного підприємства. На другому етапі здійснюється вибір методу оцінки комплексних та інтегрального показників рівня поточних інформаційних витрат. Далі визначаються вагові коефіцієнти для кожного з показників шляхом безпосередньої оцінки експертами, після чого розраховуються комплексні складові інтегрального показника поточних інформаційних витрат.

Узагальнена оцінка поточних інформаційних витрат переробного підприємства здійснена за допомогою інтегрального показника ($I_{ПВ}$), який визначається за формулою:

$$I_{ПВ} = \sqrt[3]{ПВ_{ІК} \cdot ПВ_{Інн} \cdot ПВ_{І}} \quad (1)$$

де $I_{ПВ}$ – рівень поточних інформаційних витрат;
 $ПВ_{ІК}$, $ПВ_{Інн}$, $ПВ_{І}$ – комплексні показники інформатизаційної, інноваційної та інтелектуальної складових рівня поточних інформаційних витрат переробного підприємства. Комплексні показники інформатизаційної, інноваційної та інтелектуальної складових рівня поточних інформаційних витрат розраховуються шляхом використання лінійної адитивної згортки:

$$ПВ_i = \sum_{j=1}^n K_{ij} a_{ij}, \quad (2)$$

де $ПВ_i$ – комплексний показник i -тої складової рівня поточних інформаційних витрат;

K_{ij} – j -й вихідний показник, який характеризує i -ту складову поточних інформаційних витрат;

a_{ij} – питома вага j -го вихідного показника у комплексному показнику i -тої складової рівня поточних інформаційних витрат.

Оцінка рівня капітальних інформаційних витрат здійснюється з використанням відносних показників за допомогою формули:

$$I_{KB} = KB_{ІК} + KB_{Інн} + KB_{І}, \quad (3)$$

де I_{KB} – рівень капітальних інформаційних витрат;
 $KB_{ІК}$ – інформатизаційна складова інтегрального показника рівня капітальних інформаційних витрат;

$KB_{Інн}$ – інноваційна складова рівня капітальних інформаційних витрат,

$KB_{І}$ – інтелектуальна складова рівня капітальних інформаційних витрат.

$$KB_i = \frac{B_i}{B}, \quad (4)$$

де KB_i – i -та складова рівня капітальних інформаційних витрат,

B_i – абсолютне значення витрат за i -тою складовою інформаційних витрат, грн.,

B – загальні витрати підприємства, грн.

Відбір вихідних показників, що використовуються для оцінки рівнів капітальних та поточних інформаційних витрат здебільшого обумовлений наявною інформаційною базою, ступенем деталізації облікових даних та їх відображенням в офіційних звітах підприємств.

Кількість показників, що характеризують рівень інформаційних витрат переробного підприємства достатньо велика [11-21], при цьому вони мають різне походження, відображають різні характеристики об'єкта. Тому виникає необхідність розмежування вихідних показників на поточні та капітальні з метою подальшої побудови відповідних інтегральних показників, що пов'язано з вирішенням трьох основних завдань: формулювання його концепції; формування інформаційної бази; визначення алгоритму його розрахунку (рис. 2).

Рисунок 2 – Вихідні показники оцінки поточних та капітальних інформаційних витрат

Рекомендовані вихідні показники оцінки рівнів капітальних та поточних інформаційних витрат переробних підприємств представлені в табл. 3.

Таблиця 3 – Рекомендовані показники оцінки рівнів капітальних та поточних інформаційних витрат переробних підприємств

№	Складові інтегрального показника рівня інформаційних витрат		
	інтелектуальна	інноваційна	інформатизаційна
показник рівня поточних інформаційних витрат			
1	частка працівників підприємства, що мають повну вищу освіту, у загальній кількості працівників	частка інноваційної продукції та послуг у загальному обсязі виробництва	частка працівників, що використовують персональний комп'ютер, у загальній кількості працівників
2	частка працівників підприємства, що мають неповну вищу та базову освіту, у загальній кількості працівників	показник кількості передових виробничих технологій, які використовуються на підприємстві, на одного працівника	частка працівників, що використовують Інтернет, у загальній кількості працівників
3	показник частки керівників, професіоналів, фахівців та службовців, у загальній кількості працівників	частка персоналу, який займається науковими дослідженнями розробками, у загальній кількості працівників	частка персоналу, який займається інформатизаційною роботою, у загальній кількості працівників
4	частка витрат на аутсорсинг інформаційних послуг у загальних витратах підприємства	частка нематеріальних активів у активах підприємства (у частині інтелектуальної власності)	частка нематеріальних активів у активах підприємства (у частині програмного забезпечення)
показник рівня капітальних інформаційних витрат			
1	частка витрат на навчання, перепідготовку та підвищення кваліфікації працівників у загальному обсязі витрат	частка витрат на дослідження і розробки у загальному обсязі витрат	частка витрат на комп'ютерну техніку, програмне забезпечення та послуги у сфері інформатизацію у загальному обсязі витрат

З використанням наведених формул були розраховані рівні капітальних та поточних інформаційних витрат переробних підприємств ДНВП «Об'єднання Комунар», ПАТ «Вовчанський агрегатний завод», ДП ХМЗ «ФЕД», ТОВ «ХЗ ПТУ» та здійснена оцінка їх впливу на фінансові результати діяльності підприємств. Зокрема, в результаті розрахунків було отримане рівняння, яке характеризує залежність середньорічного показника рентабельності власного капіталу ДНВП «Об'єднання Комунар», ПАТ «Вовчанський агрегатний завод», ДП ХМЗ «ФЕД» від середньорічного рівня капітальних інформаційних витрат:

$$y = 0,0165 + 138,6013 x^2 + \varepsilon \quad (5),$$

де y – середньорічна рентабельність власного капіталу;
 x – середньорічний рівень капітальних інформаційних витрат;
 ε – стохастична частина рівняння.

Дані ТОВ «ХЗ ПТУ» не використовувались у розрахунках у зв'язку з тим, що у його інвестиційному портфелі відсутня інтелектуальна і майже немає інноваційної складової. Рівняння (5) є квадратичним, що свідчить про наявність синергії у разі інвестування одночасно у інформатизаційні, інноваційні та інтелектуальні продукти і послуги, що представимо у вигляді наступного виразу:

$$NPV(x_1 + x_2 + x_3) > NPV(x_1) + NPV(x_2) + NPV(x_3) \quad (6),$$

де
 $NPV(x_1)$ – чиста теперішня вартість вкладень в інтелектуальні продукти і послуги,
 $NPV(x_2)$ – чиста теперішня вартість вкладень в інноваційні продукти і послуги,
 $NPV(x_3)$ – чиста теперішня вартість вкладень в інформатизаційні продукти і послуги,
 $NPV(x_1 + x_2 + x_3)$ – чиста теперішня вартість портфеля вкладень в інтелектуальні, інноваційні, інформатизаційні продукти і послуги,

Висновок. У статті вдосконалений методичний підхід до визначення рівнів капітальних та поточних інформаційних витрат шляхом комплексного та інтегрального оцінювання, який базується на синтезі інформатизаційної, інноваційної та інтелектуальної складових, що дає можливість порівнювати переробні підприємства залежно від витрат на придбання і використання ними інформаційних продуктів, а також споживання (здійснення) інформаційних послуг. Також визначено вплив рівнів поточних та капітальних інформаційних витрат на фінансовий результат діяльності підприємств. Отримане в результаті кореляційно-регресійного аналізу рівняння, що характеризує залежність між середньорічним рівнем капітальних інформаційних витрат і середньорічним показником рентабельності власного капіталу підприємств свідчить про наявність мультиплікативної дії у разі інвестування одночасно у інформатизаційні, інноваційні та інтелектуальні продукти і послуги.

Перелік посилань:

1. Огурцов, В.В. *Управління формуванням інформаційних ресурсів підприємства : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємствами» / В.В.Огурцов; Харк. нац. екон. ун-т. – Х., 2005. – 20 с.*
2. Харів, П. С. *Інноваційна діяльність підприємства та економічна оцінка інноваційних процесів : Монографія / П. С. Харів. – Т. : Екон. думка, 2003. – 323 с.*
3. Ніколайчук, О. А. *Розвиток теоретичних підходів до сутності та класифікації інвестицій в інтелектуальний капітал підприємства / О. А. Ніколайчук // Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки. – 2012. – № 4. – С. 53-62.*
4. Волот, О. І. *Методичні аспекти ефективності застосування інформаційно-комунікаційних технологій на промислових підприємствах [Електронний ресурс] / О. І. Волот // Формування ринкових відносин в Україні. – 2013. – № 10. – С. 156-160. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/frvu_2013_10_37.pdf.*
5. Грицай, О. І. *Ідентифікація та аналізування витрат на інноваційні процеси машинобудівних підприємств / О. І. Грицай // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2011. – № 698 : Проблеми економіки та управління. – С. 23–28.*
6. Захарова, О.В. *Управління інвестуванням у людський капітал: методологія, оцінка, планування: монографія / О.В. Захарова. – Донецьк : «ДВНЗ ДонНТУ», 2010. – 378 с.*
7. Бандоріна, Л. М. *Методи багатокритеріальної оцінки ефективності інформаційно-інтелектуальних технологій : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.03.02 «Економіко-математичне моделювання» / Л. М. Бандоріна, Дніпропетр. нац. ун-т. – Д., 2005. – 19 с.*
8. Ільченко, О. О. *Облік і аналіз витрат на інновації : управлінський аспект : автореф. дис... канд. екон. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)» / О. О. Ільченко; Держ. акад. статистики, обліку та аудиту Держкомстату України. – К., 2009. – 21 с.*
9. Посилкіна, О.В. *Управління інтелектуальним капіталом в умовах інноваційного розвитку фармацевтичного виробництва / О.В. Посилкіна, О.В.Літвінова // Управління, економіка та забезпечення якості в фармації. – 2012. – №(6)26. – С. 30-37*
10. Замула, О. В. *Формування системи управління інформаційними витратами підприємств переробної галузі // Бізнес Інформ. – 2015. – №4. – С. 303–310.*
11. Чорна, М. В. *Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємств : монографія / М. В. Чорна, С. В. Глухова. – Харків : ХДУХТ, 2012. – 210с.*
12. Чуприна, О. О. *Методологічні підходи до оцінювання інтелектуального капіталу / О. О. Чуприна, К. С. Чуприн // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія : Економічна теорія та право . – 2013. – № 3. – С. 22-34.*
13. Подгорная, Г.Н. *Методики многокритериального анализа и оптимизации информационной инфраструктуры субъекта хозяйствования / Г.Н. Подгорная // Информационные системы и технологи : материалы международного конгресса по информатике; 31 октября – 3 ноября 2011 г. – Минск : БГУ, 2011. – Ч. 2 – С. 203-208.*
14. Якименко, Н. В. *Методичний підхід до оцінки людського капіталу як умови забезпечення економічного зростання залізничного транспорту України / Н. В. Якименко // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2012. – № 3. – С. 206-211.*
15. Ступнікер, Г. Л. *Методичні основи вимірювання та оцінки інтелектуального капіталу / Г. Л. Ступнікер // Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури. – 2007. – № 10. – С. 22-27.*

16. Кузнецов, М. С. Комплексна оцінка і вибір інформаційно-інтелектуальних технологій / М. С. Кузнецов, Л. М. Бандоріна, Т. О. Климкович // *Металлургическая и горнорудная промышленность*. – 2011. – № 3. – С. 106-109.

17. Гвоздю, С. Ю. Методичні підходи до оцінювання ефективності інноваційних витрат промислових підприємств / С. Ю. Гвоздю // *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2013. – № 778. – С. 233-238.

18. Сотнікова, Ю. В. Економічна оцінка інноваційної діяльності підприємства : автореф.дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємствами» / Ю. В. Сотнікова; Харк. нац. екон. ун-т. – Х., 2006. – 20 с.

19. Ратушняк О.Г. Аналіз і формування критеріїв оцінки інноваційної діяльності на підприємствах О.Г.Ратушняк, Н.О.Хоменко. – Режим доступу: <http://www.pu.if.ua/depart/Finances/resource/file/Збірник/2011-1/Ратушняк,Хоменко.pdf>. – 15.06.2015 р.

20. Кравчук, Н. О. Підходи до оцінки інтелектуального капіталу підприємства / Н. О. Кравчук // *Інноваційна економіка*. – 2013. – № 8. – С. 117-120.

21. Шейко, І. А. Оцінка ефективності інноваційної діяльності машинобудівних підприємств : автореферат дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами. (за видами економічної діяльності)» / І. А. Шейко ; Нац. техн. ун-т «Харк. політехн. ін-т». – Х., 2013. – 20 с.

Стаття надійшла: 13.06.2015 р.

Рецензент: д.е.н., доц. Горювий Д.А.

УДК 658.152:658.589(005)

JEL Classification: L20, M14, O22, O33

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ З УРАХУВАННЯМ ESG-КРИТЕРІЮ

Захаркін О.О., к. е. н., доцент
Сумський державний університет

Анотація. Предметом дослідження в роботі є інноваційна діяльність підприємств та зовнішні ефекти, які виникають при її здійсненні.

Метою роботи є розробка науково-методичних принципів оцінки інноваційних проектів з урахуванням факторів екологічного, соціального розвитку та корпоративного управління та створеної суспільної вартості.

В роботі було використано низку загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, зокрема: монографічний метод – при огляді та вивченні літературних джерел щодо впливу інновацій на суспільство; системний підхід – для ідентифікації видів зовнішніх ефектів діяльності підприємства та оцінка ймовірності їх позитивного чи негативного впливу при реалізації інноваційного проекту; аналізу та синтезу – при розробці алгоритму формування сукупної (корпоративної та суспільної) вартості в результаті соціально-відповідальних інновацій; діалектичний метод – при узагальненні матеріалів, обґрунтуванні результатів дослідження та формулюванні висновків.

В результаті роботи був запропонований науково-методичний підхід до оцінки інноваційних проектів з урахуванням ESG-критерію та величини створеної сукупної (корпоративної та суспільної) вартості, що включає реалізацію 5 основних етапів від вибору інноваційної мети підприємства до перевірки відповідності до неї отриманих показників та прийняття рішення щодо інноваційного проекту.

Застосування запропонованого науково-методичного підходу дасть змогу відбирати інноваційні проекти, які б одночасно задовольняли критеріям фінансової ефективності та створення цінності для суспільства.

Запропонований підхід сприятиме переорієнтації підприємств від забезпечення приросту виключно своєї ринкової вартості до додаткового створення «суспільної вартості», тобто задоволення певних соціальних, екологічних, етичних потреб суспільства у вигляді формування позитивних ефектів або мінімізації негативних впливів.

Ключові слова: інновації, екстерналії, соціальна відповідальність, вартість, ефективність.